

Оперативно-розшукова діяльність: правове регулювання та сучасні виклики

Лекція 1

РОЗДІЛ 1

Система нормативно-правового регулювання ОРД

Нормативна база ОРД має багаторівневий характер, зумовлений необхідністю балансу між секретністю методів та захистом прав людини. Кожен рівень виконує свою функцію – від конституційних гарантій до секретних відомчих інструкцій.

Чотири рівні регулювання ОРД

Конституційний рівень

Статті 30, 31, 32 Конституції України – недоторканність житла, таємниця листування, невтручання в особисте життя. Обмеження – лише за рішенням суду.

Законодавчий рівень

Закон «Про ОРД» (1992) – базовий акт. КПК України – регулює негласні слідчі (розшукові) дії (НСРД).

Підзаконний рівень

Постанови КМУ та спільні накази МВС, СБУ, ДБР – деталізація технічних процедур.

Відомчий (локальний) рівень

Секретні інструкції та накази – тактика використання засобів та організація роботи з конфідентами.

Співвідношення загального та спеціального регулювання

У сфері ОРД діє принцип: «**Lex specialis derogat legi generali**» – спеціальний закон має пріоритет над загальним.

Загальне регулювання

Норми, що стосуються всіх громадян або широких сфер (наприклад, Закон «Про Національну поліцію»).

Спеціальне регулювання

Закон «Про ОРД» дозволяє певним суб'єктам за певних умов обмежувати права громадян (наприклад, аудіоконтроль особи).

Колізія норм

Якщо загальна норма забороняє втручання, а спеціальна за рішенням суду дозволяє – пріоритет надається останній, але виключно за умови дотримання процедури.

Міжнародно-правові стандарти в ОРД

Україна інтегрована в міжнародну систему безпеки, тому ОРД має відповідати стандартам Ради Європи та практики ЄСПЛ.

1

Законність

Будь-яке втручання має бути чітко прописане в законі (якість закону).

2

Необхідність

Захід застосовується лише тоді, коли гласними способами отримати інформацію неможливо.

3

Пропорційність

Шкода від втручання в особисте життя має бути меншою, ніж суспільна користь від запобігання тяжкому злочину.

4

Судовий контроль

Незалежний нагляд (санкція суду) є обов'язковим елементом демократичного розшуку.

Відмежування ОРД від кримінального процесу

Це ключове питання для розмежування доказів та оперативної інформації. Розуміння відмінностей визначає допустимість матеріалів у суді.

Ознака	ОРД	Кримінальний процес (КПК)
Підстава	Справа оперативного обліку (СОО)	Внесення відомостей до ЄРДР
Мета	Пошук, перевірка, запобігання	Розслідування вчиненого злочину
Заходи	Оперативно-розшукові заходи (ОРЗ)	Негласні слідчі дії (НСРД)
Результат	Оперативна інформація (потребує легалізації)	Процесуальні докази

РОЗДІЛ 5

ОРД у прифронтовому регіоні в умовах воєнного стану

Воєнний стан суттєво змінив тактику та правовий режим ОРД згідно зі змінами до законодавства 2022–2026 рр. Межа між оперативним заходом та військовою операцією стає дедалі тоншою.

Ключові зміни ОРД в умовах війни

01

Спрощення процедур

У невідкладних випадках (ДРГ, коригування вогню, загроза нацбезпеці) – проведення заходів без ухвали суду з подальшим її отриманням протягом **24-72** годин.

02

Розширення об'єктів

Акцент на виявленні **колаборантів, зрадників** та учасників незаконних збройних формувань.

03

Взаємодія з ЗСУ

Оперативні підрозділи активно співпрацюють з розвідкою та контррозвідкою, обмінюючись даними **радіоелектронної розвідки**.

04

Використання БПЛА

Масове застосування дронів для **негласного спостереження** за територією та об'єктами в зоні бойових дій.

05

Територіальний аспект

У прифронтовій зоні потрібна **чітка координація штабів** через розмиття меж між оперативними та військовими операціями.

Баланс безпеки та прав людини

Навіть в умовах воєнного стану ОРД залишається **правовою діяльністю**, що підпорядкована конституційним гарантіям та міжнародним стандартам.

Секретність

Захист методів та джерел інформації

Права людини

Судовий контроль та пропорційність заходів

Підсумки

Система ОРД в Україні побудована на балансі між ефективністю оперативної роботи та захистом конституційних прав. Воєнний стан створив нові виклики, але базові принципи законності, необхідності, пропорційності та судового контролю залишаються фундаментом правової держави.